BARBARKA MIEJSCE PAMIĘCI NARODOWEJ

Od strony północno-zachodniej Toruń otoczony jest kompleksem leśnym z osadą Barbarka. W średniowieczu i czasach nowożytnych było to miejsce pielgrzymek, bowiem według podania z XIII w. w lesie objawiła się pustelnikowi św. Barbara. Na pamiątkę tego wydarzenia przed 1300 r. wzniesiono kaplicę. Obecna kaplica pw. św. Barbary pochodzi z 1842 r.

W okresie międzywojennym Barbarka była siedzibą leśnictwa, a dla mieszkańców Torunia popularnym miejscem wypoczynkowym.

W historii Barbarki tragicznie zapisał się okres II wojny światowej. Do Torunia oddziały Wehrmachtu wkroczyły 7 września 1939 r. i rozpoczęła się wówczas trwająca 1974 dni niemiecka okupacja miasta. Już następnego dnia w mieście zorganizowała się pomocnicza formacja policyjna złożona z miejscowych Niemców, przekształcona w następnych dniach w organizację paramilitarną Selbstschutz, która wspierała oddziały wojskowe i siły policyjne. Przywódcą Selbstschutzu na miasto i powiat Toruń został przybyły z Gdańska SS-Sturmbannführer Helmut Kurt Zaporowicz, syn toruńskiego urzędnika sprzed I wojny światowej.

Za realizację polityki eksterminacyjnej niemieckich władz okupacyjnych odpowiedzialna była Tajna Policja Państwowa (Geheime Staatspolizei) czyli gestapo, które inicjowało i nadzorowało akcję aresztowań oraz egzekucji ludności polskiej.

Pierwsze aresztowania Polaków w Toruniu i powiecie nastąpiły w dniach 8 - 9 września 1939 r. i miały one charakter prewencyjny oraz zastraszający. Niemieckie władze policyjne aresztowały wówczas w charakterze zakładników kilkadziesiąt osób, które osadzono w przedwojennym więzieniu przy ul. Piekary 53 (tzw. Okrąglak). Masowe i planowo przygotowane aresztowania Polaków, przede wszystkim z racji ich przynależności do tzw. polskiej warstwy przywódczej, odbyły się w Toruniu i okolicznych miejscowościach w dniach 17-21 października 1939 r. Centralnym miejscem przetrzymywania uwięzionych wówczas osób był Fort VII, tj. pruska forteca z II poł. XIX w., położona na obrzeżach miasta u zbiegu ulic Polnej i Szosy Okrężnej. Ogółem w Forcie VII umieszczono co najmniej 1200 Polaków. O ich losie decydowała specjalna komisja złożona z funkcjonariuszy gestapo, Służby Bezpieczeństwa (SD) oraz Selbstschutzu. Klasyfikowała ona więźniów na trzy grupy: 1) przeznaczeni na rozstrzelanie; 2) mający zostać wywiezieni do obozu Stutthof; 3) przeznaczeni do zwolnienia i wysiedlenia z Torunia. Do pierwszej z wyżej wymienionych grup wybierano przede wszystkim działaczy społecznych, politycznych, samorządowych, robotników, rolników, urzędników, nauczycieli, księży, rzemieślników, kolejarzy, którzy według kryteriów narodowosocjalistycznych należeli do polskiej warstwy przywódczej.

Egzekucje więźniów Fortu VII odbywały się w otaczającym Barbarkę lesie. Skazani na śmierć Polacy umieszczani byli w tzw. celi śmierci numer 12. Przed wywiezieniem z Fortu VII więźniowie musieli zdjąć wierzchnią odzież i zostawić wszystkie kosztowności, jak obrączki, pierścionki, łańcuszki, zegarki.

W spokojne rozmowy nasze miesza się w pewnej chwili okrzyk: „Achtung – uwaga”. Podrywamy się z miejsc i patrzymy w kierunku drzwi. W drzwiach staje jeden ze sztabu „zielonków”. W ręce trzyma listę ze spisem. Zawiadamia sucho i spokojnie, że ci których nazwiska za chwilę wymieni, mają przygotować się do drogi, zabierając ze sobą garderobę i rzeczy, i stanąć w korytarzu w szeregu. Wyczytał tym sposobem około 130 osób (...). Prawie wszyscy sądziliśmy w pierwszej chwili, że wywołani zostaną zwolnieni (...). Żegnani naszymi radosnymi okrzykami, sami radośni uformowali dwójki, opuścili prawe skrzydło fortu i zniknęli w czeluściach lewego skrzydła (...) zajeżdżają w podwórze kryte samochody ciężarowe firmy Jaugsch Bacon-Export. Manewrują one tak, że zajeżdżają tyłem pod kryty hol fortu i tym samym stają się dla nas niewidoczne. Mija jedna godzina za drugą. Wreszcie nowy ruch. Samochody jeden po drugim opuszczają dziedziniec forteczny. Wyjeżdżają, a po upływie 15-20 minut pojawiają się znowu. Obliczamy nerwowo liczbę miejsc w samochodzie oraz liczbę wywołanych kolegów. Tak! Niewątpliwie, to ich wywieziono. Samochody były ze wszech stron szczelnie zakryte juchtowymi zasłonami.

(W. Gajdus, Nr 20998 opowiada, Pelplin 2001, s. 57-58)

Zwykle w godzinach rannych bądź wieczornych wywożono więźniów Fortu VII krytymi samochodami ciężarowymi do lasów Barbarki z pełną obstawą policyjną. Teren egzekucji był zabezpieczony przez tzw. komando wartownicze, składające się przede wszystkim z członków Selbstschutzu, z zadaniem niedopuszczenia osób postronnych oraz uniemożliwienia ucieczek więźniów. Rozstrzeliwania były dokonywane przede wszystkim przez komando egzekucyjne składające się w większości z funkcjonariuszy SS z Torunia, Gdańska lub Bydgoszczy, do którego włączano funkcjonariuszy miejscowej policji i członków Selbstschutzu. Polaków rozstrzeliwano w grupach 10-15 osobowych, ustawiając ich wzdłuż wcześniej wykopanych przez współwięźniów dołów. W większości wypadków każdy członek komanda egzekucyjnego stawał w odległości 5-10 metrów od ofiary i na rozkaz dowódcy komanda oddawał strzał w głowę lub pierś. Po salwie dowódca komanda dobijał ewentualnie żyjące jeszcze osoby. Były i wypadki, że komando egzekucyjne rozstrzeliwało z broni maszynowej. W obu przypadkach ofiary wpadały wprost do dołów. Po dokonaniu mordu doły zakopywano i przysypywano igliwiem, maskując w ten sposób ślady zbrodni.

Innym razem (...) samochodem przyjechało 6 mężczyzn z łopatami w towarzystwie 2 strażników z karabinami na ramieniu. Po wykopaniu dołu i odjeździe nadjechały dwa samochody, z jednego wysiadło 6 mężczyzn w ubraniu cywilnym a z drugiego 6 umundurowanych osobników. Ustawiono ich twarzą do grobu, po czym umundurowani osobnicy oddali w ich kierunku strzały tak, że wpadli wprost do grobu. Ofiary dobijano, oddano bowiem strzały do grobu z pistoletów. Po egzekucji osobnicy ci zasypali mogiłę, a resztę ziemi, która nie pomieściła się w mogile, załadowali na samochód. Mogiłę zamaskowano w ten sposób, że przysypano ją igliwiem i wsadzono małe drzewka.

(Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej. Delegatura-Bydgoszcz, sygn. Ds. 52/67)

Z dotychczasowych ustaleń wynika, iż egzekucje Polaków w lesie Barbarka odbyły się w następujących dniach: 28 października 1939 r. (zamordowano około 130 osób), 31 października (kilkanaście osób), 8 listopada (42 osoby), 15 listopada (około 65 osób), 22 listopada (około 75 osób), 25 listopada (7 osób), 29 listopada (około 150 osób), 6 grudnia (6 osób), czyli zginęło prawie 500 osób. Egzekucje miały miejsce i w innych terminach, co pozwala szacować ogólną liczbę zamordowanych Polaków w lesie Barbarka na około 600 osób.

Pod koniec wojny niemieckie władze okupacyjne usiłowały zatrzeć ślady swoich zbrodni i w 1944 r. odkopano mogiły na Barbarce paląc zwłoki pomordowanych. Podczas oględzin miejsc mordu w lesie Barbarka przeprowadzonych przez przedstawicieli lokalnych władz w dniach 24 IX 1945 r. i 19 X 1946 r. odkryto masowe mogiły, a tylko w jednej zachowało się 87 ciał ludzkich z przestrzelonymi piersiami i czaszkami. Ekshumowano je i pochowano na cmentarzu przy ul. Grudziądzkiej 141 w Toruniu.

Dostępny materiał archiwalny, literatura oraz informacje od rodzin i bliskich pomordowanych nie pozwalają na sporządzenie pełnej listy ofiar zbrodni niemieckich dokonanych w lesie Barbarka.

Polacy zamordowani w lasach Barbarki jesienią 1939 r.

MIESZKAŃCY NASTĘPUJĄCYCH MIEJSCOWOŚCI :

Lp. Nazwisko i imię	Rok urodzenia	Zawód
TORUŃ		
1. Andrzejewski Edward	1920	uczeń
2. Banach Aleksander	1922	uczeń
3. Białecki Wincenty	1895	pracownik PKP
4. Błażejewski Henryk	1899	pracownik PKP
5. Błażejewski Hieronim	b.d.	pracownik PKP
6. Bogusz Stefan	1879	inżynier
7. Bosiacki Franciszek	1886	urzędnik
8. Czyżak Józef	1897	lekarz
9. Dolatowski Feliks	1888	nauczyciel
10. Gabryelewicz Leon	b.d.	restaurator
11. Gabryelewicz Maria	b.d.	restauratorka
12. Gaca Jan	1903	spedytor
13. Gajdus Jerzy	1900	pracownik PKP
14. Galiński Jan	1891	funkcjonariusz PP
15. Gliszczyński Zygmunt	1896	pracownik PKP
16. Gniewkowski Stefan	1895	mistrz rzeźnicki
17. Janiszewski Ignacy	1875	mistrz rzeźnicki
18. Januszewski Antoni	1914	ksiądz
19. Jędrzejewski Kazimierz	1921	uczeń ślusarski, członek PW
20. Kaczmarski	1906	kpt. WP
21. Kamiński Feliks	1908	ogrodnik
22. Kawałkiewicz Franciszek	1911	kapral WP
23. Komorowski Józef	1890	robotnik
24. Kotlarek Jan	1927	syn rolnika
25. Kowalski Jan	1885	funkcjonariusz PP
26. Koźlikowski Leonard	1911	ogrodnik
27. Kryszewski Witold	1893	urzędnik
28. Leśny Roman	1908	nauczyciel
29. Lewandowski Jan	1888	stolarz
30. Maćkowiak Kazimiera	1884	nauczycielka
31. Mateja Alojzy	1909	b.d.
32. Matuszak Anzelm	b.d.	ogrodnik
33. Mencel Jan	1915	ksiądz
34. Michalak Antoni	1885	funkcjonariusz PP
35. Mucha Teresa	1898	właścicielka domu
36. Nowaczyk Henryk	1897	restaurator
37. Nowak Józef	1887	urzędnik
38. Olszewski Benedykt	1903	nauczyciel
39. Olszewski Bronisław	1905	mistrz piekarski
40. Olszewski Władysław	1919	uczeń
41. Orcholski Mieczysław	1911	b.d.
42. Ossowski Paweł	1878	adwokat
43. Pasternacki Antoni	1899	urzędnik
44. Pawlak Szymon	1881	b.d.
45. Pfitzner Jan	1907	robotnik
46. Pierzchało Józef	1916	robotnik
47. Pietrzak Józef	1898	funkcjonariusz PP
48. Piwoński Franciszek	1902	pracownik PKP
49. Polaszek Bronisława	1898	b.d.
50. Radomski Edward	1904	kupiec
51. Rejnowski Kazimierz	1906	pracownik PKP
52. Rumatowski	1919	rytownik
53. Runiewicz Teofil	1886	robotnik
54. Rybarkiewicz Leon	1889	robotnik
55. Rybarkiewicz	1902	kapral WP
56. Schmidt Mieczysław	1900	kierownik mleczarni
57. Seidler Władysława	b.d.	właścicielka sklepu
58. Serafin Józef	1891	podoficer WP
59. Skrzypnik Jan	1876	restaurator
60. Sowiński Józef	1886	wizytator szkolny
61. Sysko Romuald	1920	uczeń drukarski
62. Szeczmański Józef	1878	mistrz rzeźnicki
63. Szekliński	b.d.	b.d.
64. Szymański Leon	1892	inżynier-agronom
65. Tarczykowski Jan	1888	właściciel warszt. tapicersko-dekor.
66. Trawicki Stanisław	1896	robotnik
67. Wieczorek Konstanty	1898	mistrz ślusarski
68. Wiencek Czesław	1921	maturzysta
69. Wiencek Franciszek	1889	mistrz introligatorski
70. Wiencek Henryk	1919	student
71. Wierzchowski Ludwik	1893	fryzjer
72. Wiśniewski Franciszek	1881	robotnik
73. Wiśniewski Jan	1902	nauczyciel
74. Wodniakowski Jan	b.d.	fryzjer
75. Woelk Alojzy	1910	mistrz fryzjerski
76. Wojciechowski Edward	1921	uczeń
77. Ziółkowski Mieczysław	1899	urzędnik
78. Zuziak Antoni	1884	kupiec
79. Żuchliński Konstanty	1900	emer. st. sierżant WP
80. Żyła Józef	1884	emer. chorąży WP
81. Wrzesiński	1920	robotnik
CHEŁMŻA		
82. Ast Józef	1894	zegarmistrz
83. Banaszewski Jan	1897	robotnik
84. Barczyński Bolesław	1900	mistrz kowalski
85. Boldt Jerzy	1908	sekretarz adwokacki
86. Brzeski Jan	1867	właściciel warsztatu koszykarskiego
87. Dehmel Otton	1902	urzędnik
88. Ewert Franciszek	1890	właściciel warsztatu ślusarskiego
89. Jabłoński Adam	1894	robotnik
90. Jeżewska Helena	1911	robotnica
91. Kaniewski Józef	1911	sekretarz gminy
92. Kąklewski Maksymilian	1902	robotnik
93. Klassen Bernard	1906	urzędnik
94. Komowski Norbert	1887	właściciel drogerii
95. Krupecki Anastazy	1896	kupiec

Lp. Nazwisko i imię	Rok urodzenia	Zawód
96. Kurcz Maksymilian	1899	ogrodnik
97. Leśniewicz Wiktor	1882	wiceburmistrz
98. Lewandowski Zygmunt	1909	robotnik
99. Monarski Jan	1881	wójt
100. Niedziałkowski Ludwik	1891	sekretarz sądowy
101. Omass Alfons	b.d.	właściciel majątku
102. Ośliźlo Józef	1907	nauczyciel
103. Rożek Władysław	1902	nauczyciel
104. Sakwiński Franciszek	1894	emer. sierżant WP
105. Serocki Władysław	b.d.	mistrz krawiecki
106. Sobierajski Jan	b.d.	robotnik
107. Strzyżowski Stanisław	b.d.	adwokat
108. Szutkowska Stanisława	1901	b.d.
109. Warszewski Leon	1896	kupiec
110. Więckowski Stanisław	1909	księgowy
111. Wiśniewski Bolesław	1905	kowal
112. Wiśniewski Julian	1893	sekretarz miejski
113. Żmich Franciszek	1907	nauczyciel
BRZECZKA		
114. Cierzniewski Edmund	1895	rolnik
115. Ciesielski Adam	1907	rolnik
116. Dembowski	1922	syn rolnika
117. Dobrowolski Tadeusz	1915	rolnik
118. Głowiński Paweł	1900	rolnik, sołtys
119. Klimkiewicz Władysław	1920	syn robotnika
120. Lesiczka Józef	1895	rolnik
121. Nowicki Franciszek	b.d.	robotnik
122. Pałacz Zofia	1905	krawcowa
123. Schulz Leon	b.d.	robotnik
124. Szymander	b.d.	b.d.
125. Til Jan	1907	robotnik
126. Urbański Jan	1908	rolnik
GRĘBOCIN		
127. Borkowski Bolesław	1900	pracownik PKP
128. Dekowski Józef	1903	robotnik
129. Graczkowski Jan	1892	pracownik PKP
130. Mądraszewski Albin	1914	robotnik
131. Nawara	b.d.	syn sołtysa
132. Nozdrzykowski Alojzy	1916	uczeń fryzjerski
133. Piasecki Andrzej	1880	rolnik
134. Piekalski Jan	1887	rolnik
135. Pronobis Jan	1899	ksiądz
136. Staszkiewiczowa	189 8	rolniczka
SKĄPE		
137. Buchholz Leon	b.d.	robotnik
138. Jankowski Leon	1911	robotnik
139. Kazaniecki Wiktor	1918	robotnik
140. Kowalik Antoni	1877	rolnik
141. Majewski Tadeusz	1896	robotnik
142. Marcinkowski Roman	1925	b.d.
143. Rosół Władysław	1921	robotnik
144. Szreiber Bronisław	1900	robotnik
145. Wawroch Jan	b.d.	b.d.
146. Wawroch Józef	b.d.	robotnik
SKŁUDZEWO		
147. Berwid Jan	1872	emer. nadleśniczy
148. Bijata Józef	1906	rolnik
149. Biskup Władysław	1917	rolnik
150. Chrzanowski Ignacy	1884	rolnik
151. Gorczyca Stanisław	1895	rolnik
152. Kowalik Józef	1922	syn rolnika
153. Smykla Ludwik	1922	rolnik
154. Sobala Józef	1906	nauczyciel
155. Tomaszewski Mieczysław	1913	rolnik
156. Wąchała Jan	1889	rolnik
157. Wąchała Jan, syn	1919	rolnik
ZŁOTORIA		
158. Anusiak Maksymilian	1903	kupiec
159. Cieszyński Franciszek	1885	rolnik, wójt
160. Dąbrowski Władysław	1898	nauczyciel
161. Murawski Bronisław	1902	rolnik, sołtys
162. Papierkiewicz Teodor	1919	syn rolnika
163. Satoła Jan	1906	robotnik
164. Szczepaniec Józef	1921	syn rolnika
165. Wilmanowicz Bernard	1917	robotnik
166. Wilmanowicz Bronisław	1889	robotnik
167. Wilmanowicz Jan	1920	robotnik
GOSTKOWO		
168. Cywiński Stanisław	1889	rolnik, radny
169. Ćwikliński	b.d.	wójt
170. Kawa Jan	1893	rolnik, sołtys
171. Łysik Stanisław	1889	rolnik
172. Michalski Józef	1890	rolnik
173. Misiaszek Józef	1900	rolnik
174. Styczeń Ignacy	1888	rolnik, radny
175. Szczukowski Bronisław	1908	nauczyciel
176. Szczygieł Władysław	1897	rolnik
ZELGNO		
177. Bączkowski Antoni	1897	nauczyciel

Lp. Nazwisko i imię	Rok urodzenia	Zawód
178. Domachowski Antoni	1872	rolnik
179. Fryc Józef	1898	rolnik
180. Grużlewski Bolesław	1883	rolnik
181. Kalwa Stefan	1909	nauczyciel
182. Pliszka Bronisław	1907	nauczyciel
183. Pokrywski Wawrzyniec	1886	rolnik
184. Tomaszewski Wincenty	1909	rolnik
185. Zych Franciszek	1886	robotnik
GRZYWNA		
186. Chachowski Aleksander	1911	robotnik rolny
187. Chachowski Bolesław	1918	robotnik rolny
188. Chachowski Franciszek	1921	robotnik rolny
189. Przyborski	1889	robotnik
190. Widarski Alojzy	1918	robotnik
191. Wohlfeil Ernest	1909	ksiądz
192. Wróblewski Tomasz	1889	włodarz
193. Zieliński Antoni	1903	robotnik
BRZOZA		
194. Aleksandrzak Alojzy	1901	nauczyciel
195. Błażejewski Feliks	1897	pracownik PKP
196. Brzeziński Bronisław	b.d.	pracownik PKP
197. Czepczyński Bronisław	1893	pracownik PKP
198. Karczewski Alfons	b.d.	rolnik
199. Kröning Władysław	1886	właściciel majątku, sołtys
200. Pietrykowski Jan	1918	syn rolnika
CZARNOWO		
201. Bębnista Apoloniusz	1886	nauczyciel
202. Gdaniec Roman	1901	ksiądz
203. Gumowski Bolesław	1900	robotnik rolny
204. Jaworski Zygmunt	1921	robotnik
205. Kostrzębski Władysław	1907	robotnik, radny
206. Kręgiel Jan	1886	rolnik
207. Walkiewicz Stanisław	1887	rolnik
KAMIONKI		
208. Grabowski Kazimierz	1915	rolnik
209. Litkiewicz Franciszek	1889	nauczyciel
210. Palenica Wanda	1902	nauczycielka
211. Reza Józef	1893	rolnik, wójt
212. Zagacki Ksawery	1910	robotnik
213. Zagacki Leon	1908	robotnik
ŁUBIANKA		
214. Antonik Stanisław	1899	rolnik
215. Oleś Ignacy	1887	rolnik
216. Padykuła Józef	1895	rolnik, radny
217. Pomykajczyk Wojciech	1902	pracownik PKP
218. Rogalski Jan	1909	rolnik
219. Winiarski Czesław	1881	kupiec
TOPORZYSKO		
220. Kmieć Władysław	1900	rolnik
221. Konopka Władysław	1922	syn rolnika
222. Trzaska Władysław	1900	rolnik
223. Wilmanowicz Zygmunt	1915	robotnik
224. Zamorski Stanisław	1918	syn rolnika
225. Żuber Władysław	1919	syn rolnika
PIECZENIA		
226. Duszyński Roman	1905	dróżnik
227. Stefaniak Antoni	b.d.	kowal
228. Szejna Cecylia	1886	robotnica
229. Szejna Iwan	1877	robotnik
WRZOSY		
230. Grabowski Józef	1915	robotnik
231. Jaworska Stanisława	1902	nauczycielka
232. Jorgensen Jan	1914	robotnik
233. Robaszkiewicz Józef	1921	uczeń ślusarsko-tokarski
GRABIE		
234. Głowiński Jan	1896	rolnik
235. Gołaszewski Antoni	1878	rolnik
236. Lison Czesław	1887	ksiądz
KASZCZOREK		ksiądz
237. Główczewski Stanisław	1893	syn rolnika
238. Jakubina Albin	1923	robotnik
239. Serwaczyk Wojciech	1906	
MAŁA ZŁAWIEŚ		
240. Król Jakub	1886	rolnik
241. Mądraszewski Leon	1906	rolnik
242. Strug Wojciech	1922	syn rolnika
OSTASZEWO		
243. Kuligowski Jan	1910	robotnik rolny
244. Schmidt Jan	1900	pracownik Poczty Polskiej
245. Wiśniewski Władysław	1917	robotnik rolny
PRZECZNO		
246. Kamiński Jan	1900	administrator majątku
247. Płócienniczak Stanisław	1917	syn włodarza
248. Włostowski Wacław	1906	nauczyciel

Lp. Nazwisko i imię	Rok urodzenia	Zawód
RZĘCZKOWO		
249. Pasek Józef	1913	robotnik
250. Pawski Franciszek	1910	kołodziej
251. Śmieszny Bernard	1892	rolnik
ŚWIERCZYNKI		
252. Dziukowski Ludwik	1896	pracownik Poczty Polskiej
253. Filcek Leon	1893	nauczyciel, sołtys
254. Wiśniewski Antoni	1903	robotnik
BIELCZYNY		
255. Basiński	b.d.	pracownik PKP
256. Majewski Antoni	1908	robotnik
CZERNIEWICE		
257. Dąbrowski Stanisław	b.d.	pracownik PKP
258. Kaczorowski Józef	1887	pracownik PKP
KĄKOL		
259. Helman Stanisław	1922	robotnik
260. Sokołowski Jan	1909	robotnik
MAŁA NIESZAWKA		
261. Basarewska Józefa	1887	rolniczka
262. Rokicki Adam	1878	rolnik
NOWA WIEŚ		
263. Kozłowski Zygmunt	1903	dzierżawca
264. Pröhnke Grzegorz	1885	rolnik
OTŁOCZYN		
265. Kwiatkowski Józef	1892	rolnik, sołtys
266. Wojciechowski	1898	robotnik
WIELKA ZŁAWIEŚ		
267. Grela Wojciech	1891	rolnik
268. Wołecki Jan	1894	robotnik
ZBICZNO		
269. Tułodziecka Helena	1897	b.d.
270. Tułodziecki Bolesław	1899	mistrz rzeźnicki
BRĄCHNOWO		
271. Lewandowski Bolesław	1897	rolnik
BRĄCHNÓWKO		
272. Czarliński Leon	1899	właściciel majątku
BRODNICA		
273. Leszczyńska Jadwiga	1917	b.d.
CICHORADZ		
274. Czwojda Józef	1901	leśniczy
CIECHOCINEK		
275. Majewski Karol	1896	urzędnik
DŹWIERZNO		
276. Śliwa Jan	1891	rolnik
GRONOWO		
277. Jasiński Władysław	1898	nauczyciel
GRZEGORZ		
278. Bartkowiak Antoni	1906	nauczyciel
KOPANINO		
279. Wilmanowicz Józef	1923	syn rolnika
KOWRÓZ		
280. Olszewski Franciszek	1888	kołodziej
LULKOWO		
281. Rauhut Franciszek	1908	rolnik
ŁYSOMICE		
282. Donimirski Jan	1888	właściciel majątku
MŁYNIEC		
283. Świtajski Jan	1907	nauczyciel
PIGŻA		
284. Jaworski Feliks	1906	rolnik
POPIOŁY		
285. Stójkowski Jan	1913	rolnik
PRZYSIEK		
286. Kowalski Stanisław	1887	nauczyciel
ROGÓWKO		
287. Owsianowski Witold	1900	nauczyciel
SIEMOŃ		
288. Ryński Józef	1893	badacz mięsa
SILNO		
289. Puszakowski Franciszek	1900	rolnik, sołtys

Lp. Nazwisko i imię	Rok urodzenia	Zawód
SŁOMOWO		
290. Drążkowski Ignac	1915	b.d.
TURZNO		
291. Jaroszyk Władysław	1907	nauczyciel
WIELKA NIESZAWKA		
292. Rumiński Dyonizy	1902	rolnik
WITKOWO		
293. Kosiński	b.d.	właściciel majątku
WYMYSŁOWO		
294. Adamczak Jan	1884	nauczyciel
ZŁOTOWO		
295. Karmiński Stanisław	1881	rolnik, sołtys
ZAJĄCZKOWO		
296. Włośniewski Edward	1906	nauczyciel
ZAMEK BIERZGŁOWSKI		
297. Szczupak Stanisław	1900	rolnik
OFIARA Z NIEUSTALONEJ MIEJSCOWOŚCI		
298. Rosiński	b.d.	pracownik PKP

Zginęło tu wielu innych Polaków nieznanych z imienia i nazwiska.

Polacy prawdopodobnie zamordowani w lasach Barbarki

MIESZKAŃCY NASTĘPUJĄCYCH MIEJSCOWOŚCI :

TORUŃ		
1. Araczewski	1904	właściciel sklepu rzeźnickiego
2. Dziarnowski	b.d.	b.d.
3. Gzella Feliks	1899	mistrz rzeźnicki
4. Kamiński Jan	b.d.	nauczyciel
5. Koczorowski Józef	b.d.	b.d.
6. Lewandowski Franciszek	b.d.	b.d.
7. Magdziński Marian	b.d.	b.d.
8. Nowak Jan	b.d.	b.d.
9. Wiśniewski Józef	b.d.	b.d.
10. Zakrzewski Aleksander	1914	b.d.
CHEŁMŻA		
11. Donarska Klara	b.d.	b.d.
12. Jaskólski Henryk	b.d.	nauczyciel
13. Jopek	b.d.	b.d.
14. Kaczmarczyk Włodzimierz	b.d.	adwokat
15. Kurowski Bożysław	b.d.	aplikant sądowy
16. Olszewski	b.d.	b.d.
17. Stęplewski Jerzy	b.d.	lekarz
18. Szkotnik Ignacy	1901	robotnik
19. Wróblewski Gracjan	b.d.	nauczyciel
GRZYWNA		
20. Schulwitz	b.d.	nauczyciel
21. Żabiński Antoni	b.d.	b.d.
SKĄPE		
22. Różański Józef	b.d.	b.d.
23. Wawrowski Alojzy	b.d.	b.d.
ANTONIEWO		
24. Wolski Stanisław	b.d.	b.d.
BISKUPICE		
25. Zimmer	b.d.	rolnik
BRZECZKA		
26. Cabański Jan	1908	b.d.
GRZEGORZ		
27. Mysiewicz	1884	rolnik
KĄKOL		
28. Jeziorski	b.d.	b.d.
KUCZWAŁY		
29. Zacharek Leon	b.d.	nauczyciel
LUBICZ		
30. Dąbrowski	b.d.	b.d.
LULKOWO		
31. Gabor	b.d.	rolnik
TOPORZYSKO		
32. Jarantowicz Alfons	b.d.	rolnik
WRZOSY		
33. Szubert Genowefa	b.d.	nauczycielka

Legenda: **b.d.** – *brak danych* **emer.** – *emerytowany* **kpt.** – *kapitan* **PKP** – *Polskie Koleje Państwowe* **PP** – *Policja Państwowa* **PW** – *Przysposobienie Wojskowe* **WP** – *Wojsko Polskie*